

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

19 noiembrie 2020 *

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii – Articolul 21 TFUE – Dreptul de liberă circulație și de liberă ședere pe teritoriul statelor membre – Incriminare penală care vizează în mod specific răpirea internațională a minorilor – Restricție – Justificare – Protecția copilului – Proportionalitate”

În cauza C-454/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Amtsgericht Heilbronn (Tribunalul Districtual din Heilbronn, Germania), prin decizia din 11 iunie 2019, primită de Curte la 14 iunie 2019, în procedura penală împotriva

ZW,

cu participarea:

Staatsanwaltschaft Heilbronn

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul M. Vilaras, președinte de cameră, domnii N. Piçarra, D. Šváby și S. Rodin și doamna K. Jürimäe (raportoare), judecători,

avocat general: domnul G. Hogan,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru ZW, de M. Ehninger, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul german, de J. Möller, M. Hellmann, U. Bartl și D. Klebs, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de E. Montaguti și M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 iunie 2020,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 21 TFUE, precum și a Directivei 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO 2004, L 158, p. 77, rectificări în JO 2004, L 229, p. 35, și în JO 2005, L 197, p. 34, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale declanșate împotriva lui ZW pentru infracțiunea de răpire a unui minor.

Cadrul juridic

Convenția de la Haga din 1980

- 3 Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, încheiată la 25 octombrie 1980 la Haga (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1980”), are printre altele ca obiect, potrivit articolului 1 litera a) din aceasta, „de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant”.
- 4 Articolele 12 și 13 din această convenție prevăd normele aplicabile în caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil și destinate să asigure înapoierea imediată a acestuia.
- 5 Convenția de la Haga din 1980 a intrat în vigoare la 1 decembrie 1983. Toate statele membre ale Uniunii Europene sunt părți contractante la aceasta.

Dreptul Uniunii

- 6 Potrivit considerentelor (2), (17) și (21) ale Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183):

„(2) Consiliul European de la Tampere a aprobat principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judiciare ca piatră de temelie pentru crearea unui spațiu judiciar veritabil și a identificat dreptul de vizită ca o prioritate.

[...]

- (17) În caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, înapoierea sa ar trebui obținută fără întârziere, iar, în acest scop, Convenția de la Haga [din] 1980 ar trebui să se aplice în continuare, astfel cum a fost completată cu dispozițiile din prezentul regulament, în special cu cele din articolul 11. Instanțele din statul membru în care a fost deplasat copilul sau a fost reținut ilicit ar trebui să fie în măsură să se opună înapoierii sale în cazuri precise, justificate în mod corespunzător. Cu toate acestea, o astfel de hotărâre ar trebui să poată fi înlocuită cu o hotărâre ulterioară a instanței din statul membru al reședinței obișnuite a copilului înaintea deplasării sale sau a reținerii sale ilicite. Dacă această hotărâre implică înapoierea copilului, înapoierea ar trebui realizată fără a fi necesară recurgerea la vreo procedură pentru recunoașterea și executarea hotărârii în cauză în statul membru în care se află copilul răpit.

[...]

(21) Recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate într-un stat membru ar trebui să se bazeze pe principiul încrederii reciproce, iar motivele de refuz al recunoașterii ar trebui reduse la minimumul necesar.”

Dreptul german

7 Articolul 25 din Strafgesetzbuch (Codul penal), intitulat „Stabilirea autorului infracțiunii”, prevede:

„(1) Se pedepsește ca autor cel care a comis fapta personal sau prin intermediul unei alte persoane.

(2) Dacă fapta este comisă de mai multe persoane împreună, fiecare dintre acestea va fi pedepsită ca autor (coautor).”

8 Articolul 235 din Codul penal, intitulat „Răpirea de minori”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Se pedepsește cu închisoarea de până la cinci ani sau cu amendă orice persoană care răpește sau nu predă părinților, unuia dintre părinți, tutorelui sau curatorului:

1. o persoană cu vârsta sub 18 ani, prin violență, amenințare cu săvârșirea unui rău sau viclenie sau
2. un copil cu care nu are o relație de rudenie.

(2) De asemenea, se pedepsește cu aceeași pedeapsă persoana care

1. răpește un copil de la părinții săi, de la unul dintre părinții săi, de la tutore sau de la curator pentru a-l duce în străinătate sau
2. nu predă părinților, unuia dintre părinți, tutorelui sau curatorului un copil care se află în străinătate, după ce acesta a fost dus acolo sau s-a deplasat acolo.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

9 ZW, resortisantă română, este mama lui AW, copil minor născut în România. ZW este separată de tatăl copilului, resortisant român care locuiește în România. Potrivit dreptului român, ambii părinți sunt, împreună, titulari ai autorității părintești asupra copilului.

10 În cursul anului 2009, ZW s-a instalat în Germania. Copilul i s-a alăturat ulterior.

11 În luna martie 2013, din cauza unor probleme de comportament, copilul a fost plasat, cu acordul părinților, într-o instituție de asistență pentru tineri.

12 Prin ordonanța din 14 noiembrie 2014, Amtsgericht Heilbronn (Tribunalul Districtual din Heilbronn, Germania) le-a retras părinților copilului, printre altele, dreptul de a stabili reședința acestuia și a încredințat acest drept unui curator, în cadrul unei delegări parțiale a autorității părintești, denumită „curatelă pentru protecție suplimentară” (*Ergänzungspflegeschaft*). După eșecul mai multor plasamente succesive ale copilului în diferite instituții de primire, acesta s-a întors la ZW, cu autorizația curatorului respectiv.

- 13 Prin scrisoarea din 3 august 2017, Jugendamt Heilbronn (Serviciul pentru protecția copilului din orașul Heilbronn, Germania) a solicitat să i se restituie lui ZW autoritatea părintească. Ca urmare a unor împrejurări care nu au fost lămurite, această cerere a rămas încă fără efect.
- 14 La începutul lunii decembrie 2017, tatăl a dus copilul în România, unde ambii locuiesc în prezent. ZW și-a dat acordul cu privire la această deplasare, fără a se stabili însă dacă acordul respectiv s-a referit la o singură vizită în perioada Crăciunului din anul 2017 sau la o înapoiere permanentă a copilului în România. Nici Jugendamt Heilbronn (Serviciul pentru protecția copilului din orașul Heilbronn), nici curatorul nu au fost informați în prealabil cu privire la această deplasare.
- 15 Întrucât curatorul a depus plângere împotriva părinților copilului ca urmare a deplasării menționate, ZW a fost urmărită penal în fața Amtsgericht Heilbronn (Tribunalul Districtual din Heilbronn) pentru infracțiunea de răpire a unui minor săvârșită în calitate de coautor, în sensul dispozițiilor articolului 25 alineatul (2) coroborat cu articolul 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal.
- 16 Această instanță ridică problema compatibilității articolului 235 din Codul penal cu dreptul Uniunii. Astfel, pe de o parte, aplicarea acestei dispoziții ar putea fi considerată o restricție nejustificată privind libertatea de circulație a cetățenilor Uniunii. Pe de altă parte, această dispoziție ar institui o diferență de tratament între resortisanții germani și resortisanții celorlalte state membre, aceștia din urmă fiind tratați în același mod ca resortisanții țărilor terțe. În această privință, incriminarea penală care figurează la articolul 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal, care pedepsește răpirile internaționale de copii, ar fi mai largă decât incriminarea penală care figurează la articolul 235 alineatul (1) punctul 1 din codul respectiv, care pedepsește răpirile de copii reținuți pe teritoriul german, și ar fi de natură să îi afecteze mai mult pe cetățenii Uniunii resortisanți ai altor state membre decât Republica Federală Germania.
- 17 În sfârșit, instanța menționată ridică problema dacă, în cazul incompatibilității articolului 235 din Codul penal cu dreptul Uniunii, ar fi obligată să înlăture această dispoziție în cauza principală ca urmare a supremației dreptului Uniunii.
- 18 În aceste condiții, instanța de trimitere a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Dreptul [...] primar și/sau derivat [al Uniunii], în special Directiva [2004/38], trebuie interpretat, în sensul unui drept amplu al cetățenilor Uniunii la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, ca incluzând și norme penale naționale?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare: interpretarea dreptului [...] primar și/sau derivat [al Uniunii] se opune aplicării unei norme penale naționale prin care se sancționează fapta de a nu preda curatorului un copil care se află în străinătate, fără ca prevederea menționată să facă o distincție între statele [membre ale] Uniunii și statele terțe?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 19 Guvernul german invocă inadmisibilitatea întrebărilor preliminare pentru motivul că acestea nu sunt pertinente pentru soluționarea litigiului principal. Potrivit guvernului respectiv, faptele reproșate lui ZW, singura inculpată din litigiul principal, sunt lipsite de orice legătură cu exercitarea dreptului de liberă circulație recunoscut lui ZW, întrucât aceasta nu a părăsit și nici măcar nu a încercat să părăsească teritoriul german. În măsura în care îndoielile instanței de trimitere cu privire la

compatibilitatea articolului 235 din Codul penal cu dreptul Uniunii ar fi întemeiate pe situații de fapt care presupun o deplasare a lui ZW într-un alt stat membru, instanța de trimitere ar invoca considerații ipotetice și străine de litigiul principal.

- 20 În această privință, trebuie arătat că, potrivit unei jurisprudențe constante, procedura instituită prin articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale cu ajutorul căruia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului asupra căruia urmează să se pronunțe (Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 18 și jurisprudența citată).
- 21 În cadrul acestei cooperări, este de competența exclusivă a instanței naționale, care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume responsabilitatea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată, să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 19 și jurisprudența citată).
- 22 Rezultă că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul factual și normativ pe care îl definește sub propria răspundere și a cărei exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertință. Respingerea de către Curte a unei cereri adresate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 20 și jurisprudența citată).
- 23 În speță, pe de o parte, trebuie amintit că o cetățeană a Uniunii, cum este ZW, resortisantă a unui stat membru, care s-a deplasat într-un alt stat membru, a făcut uz de libertatea sa de circulație, astfel încât situația sa intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2015, Martens, C-359/13, EU:C:2015:118, punctul 22, precum și Hotărârea din 13 noiembrie 2018, Raugevicius, C-247/17, EU:C:2018:898, punctul 27 și jurisprudența citată).
- 24 Pe de altă parte, reiese fără echivoc din elementele prezentate de instanța de trimitere că articolul 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal, a cărui compatibilitate cu dreptul Uniunii este pusă la îndoială de această instanță, constituie temeiul legal al urmării penale declanșate, în litigiul principal, împotriva lui ZW în calitate de coautoare a răpirii internaționale a copilului său. În această privință, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 16 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere a explicat în detaliu motivele pentru care consideră că un răspuns la întrebările preliminare este necesar pentru a-i permite să se pronunțe cu privire la litigiul principal.
- 25 În aceste condiții, nu rezultă în mod vădit că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal. În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la fond

- 26 Prin intermediul întrebărilor preliminare, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unei legislații a unui stat membru în temeiul căreia fapta unui părinte care nu îi predă curatorului desemnat copilul său care se află într-un alt stat membru poate fi sancționată penal chiar în lipsa recurgerii la

violență, la amenințarea cu săvârșirea unui rău considerabil sau la viclenie, în timp ce, în cazul în care copilul se află pe teritoriul primului stat membru, aceeași faptă este sancționabilă numai în caz de recurgere la violență, la amenințarea cu săvârșirea unui rău considerabil sau la viclenie.

Observații introductive

- 27 În măsura în care instanța de trimitere ridică problema compatibilității unei dispoziții penale naționale cu dreptul Uniunii, trebuie amintit că, deși, în principiu, legislația penală și normele de procedură penală sunt de competența statelor membre, potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul Uniunii impune limite acestei competențe. Astfel, dispozițiile legislative penale naționale nu pot să discrimineze persoanele cărora dreptul Uniunii le conferă dreptul la egalitate de tratament și nici să restrângă libertățile fundamentale garantate de dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 februarie 1989, Cowan, 186/87, EU:C:1989:47, punctul 19, precum și Hotărârea din 26 februarie 2019, Rimšēvičs și BCE/Letonia, C-202/18 și C-238/18, EU:C:2019:139, punctul 57). Atunci când o asemenea dispoziție este incompatibilă cu principiul egalității de tratament sau cu una dintre libertățile fundamentale garantate de dreptul Uniunii, instanța de trimitere, care trebuie să aplice, în cadrul competenței sale, dispozițiile de drept al Uniunii și să asigure efectul deplin al acestora, are obligația să înlăture aplicarea acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 aprilie 2011, El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, punctul 61 și jurisprudența citată).
- 28 În plus, în măsura în care, prin intermediul întrebărilor formulate, instanța de trimitere solicită să se stabilească interpretarea dreptului Uniunii, fără a viza o dispoziție specifică a acestuia, trebuie arătat că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, articolul 21 TFUE prevede nu doar dreptul de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, ci și interzicerea oricărei discriminări pe motiv de cetățenie sau naționalitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 iunie 2017, Freitag, C-541/15, EU:C:2017:432, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 29 În consecință, întrebările adresate de instanța de trimitere trebuie analizate numai în raport cu această dispoziție.

Cu privire la existența unui obstacol în calea liberei circulații a cetățenilor Uniunii

- 30 Trebuie amintit că o reglementare națională care dezavantajează anumiți resortisanți ai unui stat membru pentru simplul fapt că și-au exercitat libertatea de circulație și de ședere într-un alt stat membru constituie o restricție privind libertățile recunoscute oricărui cetățean al Uniunii prin articolul 21 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 octombrie 2008, Grunkin și Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, punctul 21, Hotărârea din 26 februarie 2015, Martens, C-359/13, EU:C:2015:118, punctul 25 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 8 iunie 2017, Freitag, C-541/15, EU:C:2017:432, punctul 35).
- 31 În speță, articolul 235 din Codul penal prevede, la alineatul (1) punctul 1, aplicarea unei pedepse privative de libertate care poate ajunge până la cinci ani sau a unei amenzi oricărei persoane care răpește sau nu predă părinților, unuia dintre părinți, tutorelui sau curatorului o persoană cu vârsta sub 18 ani, prin violență, amenințare cu săvârșirea unui rău considerabil sau viclenie și, la alineatul (2) punctul 2, aplicarea aceleiași pedepse oricărei persoane care nu predă părinților, unuia dintre părinți, tutorelui sau curatorului un copil care se află în străinătate, după ce acesta a fost dus acolo sau s-a deplasat acolo.
- 32 Potrivit explicațiilor furnizate de instanța de trimitere, rezultă în special din articolul 235 din Codul penal că simplul fapt că un părinte nu își predă copilul curatorului investit cu dreptul de a stabili locul de reședință al copilului poate fi sancționat penal în temeiul alineatului (2) punctul 2 al acestui articol, în cazul în care părintele reține copilul într-un alt stat membru al Uniunii, la fel ca în cazul în care l-ar reține într-o țară terță, iar aceasta chiar în lipsa recurgerii la violență, la amenințarea cu un

rău considerabil sau la viclenie. În schimb, atunci când copilul este reținut pe teritoriul german, fapta unui părinte de a nu preda copilul curatorului este pasibilă de o sancțiune penală în temeiul alineatului (1) punctul 1 al articolului menționat numai în cazul recurgerii la violență, la amenințarea cu un rău considerabil sau la viclenie.

- 33 Articolul 235 din Codul penal operează astfel o distincție după cum copilul este reținut, de părintele său, pe teritoriul german sau este reținut în afara acestuia, printre altele într-un alt stat membru al Uniunii. Această distincție se întemeiază numai pe împrejurarea că copilul este deplasat de pe teritoriul german pe cel al unui alt stat membru al Uniunii.
- 34 Or, în măsura în care privește ipoteza unui copil reținut într-un alt stat membru decât Republica Federală Germania, incriminarea specifică care figurează la articolul 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal este de natură să afecteze, în fapt, în principal cetățenii Uniunii resortisanți ai altor state membre care și-au exercitat libertatea de circulație și de ședere și care au reședința în Germania. Astfel, acești cetățeni sunt, mai mult decât resortisanții germani, susceptibili să își deplaseze sau să își trimită copilul într-un alt stat membru și să îl rețină acolo, în special în statul lor membru de origine, iar aceasta mai ales cu ocazia întoarcerii lor în acest din urmă stat.
- 35 În consecință, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 27 din concluziile sale, articolul 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal stabilește o diferență de tratament care poate afecta sau chiar restrânge libertatea de circulație a cetățenilor Uniunii, în sensul articolului 21 TFUE.

Cu privire la justificarea restricției

- 36 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, o restricție privind libera circulație a cetățenilor Uniunii care, precum în cauza principală, este independentă de cetățenia sau naționalitatea persoanelor vizate poate fi justificată dacă este întemeiată pe motive obiective de interes general și dacă este proporțională cu obiectivul urmărit în mod legitim de dreptul național în discuție. O măsură este proporțională atunci când, fiind aptă pentru realizarea obiectivului urmărit, nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia [Hotărârea din 5 iunie 2018, Coman și alții, C-673/16, EU:C:2018:385, punctul 41 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 25 iulie 2018, A (Ajutor pentru o persoană cu handicap), C-679/16, EU:C:2018:601, punctul 67].
- 37 În speță, guvernul german a arătat în observațiile sale scrise depuse în fața Curții că incriminarea specifică ce figurează la articolul 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal este destinată să protejeze autoritatea părintească și drepturile copilului, precum și să prevină și să combată răpirile internaționale de copii, ținând seama de dificultățile practice în obținerea înapoierii unui copil reținut în străinătate, inclusiv atunci când acesta se află într-un alt stat membru.
- 38 Mai precis, reiese din expunerea de motive aferentă articolului 235 din Codul penal, la care guvernul respectiv face trimitere, că această incriminare a fost introdusă ca urmare a dificultăților de a obține executarea, într-un alt stat, a unei hotărâri judecătorești germane referitoare la încredințarea copilului, precum și a gravității oricărei răpiri internaționale, în special atunci când copilul a fost deplasat într-un stat aparținând unei zone culturale diferite (*Staat eines anderen Kulturkreises*) și atunci când întoarcerea sa imediată nu poate fi obținută.
- 39 Prin urmare, este necesar să se considere că aceste motive sunt legate intrinsec de protecția copilului și a drepturilor sale fundamentale.

- 40 Or, potrivit jurisprudenței Curții, protecția copilului constituie un interes legitim de natură să justifice, în principiu, o restricție privind o libertate fundamentală garantată de Tratatul FUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 februarie 2008, *Dynamic Medien*, C-244/06, EU:C:2008:85, punctul 42). Situația este aceeași în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale ale copilului, astfel cum sunt consacrate la articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
- 41 Motivele invocate de guvernul german țin, prin urmare, de considerații obiective de interes general, în sensul jurisprudenței amintite la punctul 36 din prezenta hotărâre.
- 42 Rezultă de asemenea din jurisprudența Curții că nu este indispensabil ca măsurile adoptate de un stat membru pentru a proteja drepturile copilului să corespundă unei concepții împărtășite de toate statele membre cu privire la nivelul și la modalitățile acestei protecții. Întrucât această concepție poate varia de la un stat membru la altul, potrivit unor considerații în special de ordin moral sau cultural, trebuie să le fie recunoscută statelor membre o marjă de apreciere certă. Deși este adevărat că revine statelor membre, în lipsa armonizării la nivelul Uniunii, sarcina să aprecieze nivelul la care înțeleg să asigure protecția interesului în cauză, nu este mai puțin adevărat că această putere de apreciere trebuie să fie exercitată cu respectarea obligațiilor care decurg din dreptul Uniunii și, în special, a cerințelor amintite la punctul 36 din prezenta hotărâre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 februarie 2008, *Dynamic Medien*, C-244/06, EU:C:2008:85, punctele 44-46).
- 43 În această privință, o incriminare penală prin care se urmărește pedepsirea răpirii internaționale a unui copil, inclusiv atunci când aceasta este fapta unui părinte, este, în principiu, aptă să asigure, în special din cauza efectului său disuasiv, protecția copiilor împotriva unor astfel de răpiri, precum și garantarea drepturilor acestora. Aplicarea dispoziției care prevede o asemenea incriminare contribuie, în plus, la obiectivul privind combaterea acestor răpiri în interesul protecției copiilor.
- 44 O astfel de incriminare penală nu trebuie să depășească însă ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului legitim pe care îl urmărește.
- 45 Or, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, rezultă că legiuitorul german consideră că protecția copilului și a drepturilor sale față de riscul de răpire nu impune ca răpirea sa de către un părinte să constituie, din principiu și în orice situație, un comportament sancționabil din punct de vedere penal. Astfel, în timp ce răpirea internațională a unui copil de către părintele său este pasibilă, ca atare, de o sancțiune penală, în temeiul articolului 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal, situația este diferită în ceea ce privește răpirea unui copil de către părintele său atunci când copilul este reținut pe teritoriul german, întrucât un asemenea act nu dă naștere unei sancțiuni penale, în conformitate cu articolul 235 alineatul (1) punctul 1 din Codul penal, decât în cazul recurgerii la violență, la amenințarea cu un rău considerabil sau la viclenie.
- 46 Desigur, din elementele dosarului de care dispune Curtea reiese că incriminarea specifică ce figurează la articolul 235 alineatul (2) punctul 2 din Codul penal, precum și nivelul sporit de protecție a copilului pe care această dispoziție îl instituie se întemeiază pe considerația potrivit căreia, în cazul deplasării copilului în afara teritoriului german, întoarcerea sa pe acest teritoriu și la titularul dreptului de încredințare ar întâmpina, la fel ca recunoașterea hotărârilor judecătorești germane, dificultăți practice.
- 47 Totuși, este necesar să se considere că o incriminare penală care prevede că simpla faptă a unui părinte sau a ambilor părinți ai unui copil reținut într-un alt stat membru de a nu îl preda pe acesta celui alt părinte, tutorelui sau curatorului dă naștere unor sancțiuni penale chiar în lipsa recurgerii la violență, la amenințarea cu un rău considerabil sau la viclenie depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului urmărit, în contextul în care fapta de a reține un copil pe teritoriul statului membru respectiv conduce la o sancțiune numai în cazul recurgerii la violență, la amenințarea cu un rău considerabil sau la viclenie.

- 48 Astfel, o argumentație întemeiată în esență pe prezumția potrivit căreia este imposibil sau excesiv de dificil să se obțină recunoașterea, într-un alt stat membru, a unei hotărâri judecătorești referitoare la încredințarea unui copil și, în cazul răpirii internaționale a unui copil, înapoierea sa imediată ar echivala cu asimilarea statelor membre cu state terțe și ar contraveni normelor și spiritului Regulamentului nr. 2201/2003.
- 49 Astfel cum reiese din considerentele (2) și (21) ale regulamentului respectiv, acesta se întemeiază pe principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești, piatra de temelie pentru crearea unui spațiu judiciar veritabil, precum și pe principiul încrederii reciproce. Potrivit unei jurisprudențe constante, acest din urmă principiu impune fiecăruia dintre statele membre să considere, mai puțin în situații excepționale, că toate celelalte state membre respectă dreptul Uniunii și în special drepturile fundamentale recunoscute de acesta [a se vedea în acest sens Avizul 2/13 din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 191, precum și Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 36].
- 50 În lumina tuturor considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 21 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unei legislații a unui stat membru în temeiul căreia fapta unui părinte care nu predă curatorului desemnat copilul său care se află într-un alt stat membru poate fi sancționată penal chiar în lipsa recurgerii la violență, la amenințarea cu săvârșirea unui rău considerabil sau la viclenie, în timp ce, în cazul în care copilul se află pe teritoriul primului stat membru, aceeași faptă este sancționabilă numai în caz de recurgere la violență, la amenințarea cu săvârșirea unui rău considerabil sau la viclenie.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 51 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 21 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unei legislații a unui stat membru în temeiul căreia fapta unui părinte care nu predă curatorului desemnat copilul său care se află într-un alt stat membru poate fi sancționată penal chiar în lipsa recurgerii la violență, la amenințarea cu săvârșirea unui rău considerabil sau la viclenie, în timp ce, în cazul în care copilul se află pe teritoriul primului stat membru, aceeași faptă este sancționabilă numai în caz de recurgere la violență, la amenințarea cu săvârșirea unui rău considerabil sau la viclenie.

Semnături